

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

תצוה - זכור

ה'תש"פ

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

לעומקו של מקרא תצוה

ובזה שלם משה לאהרון גמול טוב על מידותיו הטובות כאשר קיים [שמות ז, ד'] וְרָאָה וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ. אף משה אמר מתי יבוא לידי ואקיימנו גם אני, לראות בגדולתו של אחי מתוך שמחת הלב. והסתייע בידו לקיים שמחת הלב בגדולתו של אהרון אחיו, בפרשת תצוה, כאשר שמו של משה עצמו אינו מוזכר בה כלל ועיקר.

ועל דרך הצח, העלמת שמו של משה רבנו מפרשת תצוה, תרמוז על יום פטירתו ז' אדר אשר חל בדרך כלל בשבוע זה של פר' תצוה. שכן וְאֵתָּהּ בגימטריה קטנה ז' אדר. כיצד: וְאֵתָּהּ הוא שבע בגימטרי' קטנה, וכן אדר הוא שבע בגימטרי' קטנה, הרי לך וְאֵתָּהּ כנגד ז' אדר.

ועוד י"ל על דרך הרמז והצח, שגם באמרו ואתה רמוז שמו של משה. שהרי אתה אותיות משה.

כיצד: האות ה' כפי שהיא. ת' מהמילה אתה הרי היא 400 ובגימטריה קטנה 40 הרי מ'. האות א' מהמילה אתה תרמוז לאות ש'. כיצד: יש באות א' ג'

וְאֵתָּה תְּצַוֶּה | אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּקְהוּ אֵלָיו שְׁמֹן זֵית זָךְ כְּתִית
לְמָאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד: (כז, כ')

וְאֵתָּה תְּצַוֶּה. מובא בבעל הטורים לא הזכיר משה בזה הסדר, והטעם משום שאמר מִתְּנִי נָא מִסְפָּרָה אֲשֶׁר כְּתִבְתָּ וקללת חכם אפ"ל על תנאי היא באה, ונתקיים בזה. עכ"ל.

ודרשי רשומות אמרו מִסְפָּרָה היינו גימטריא מספר-כ", היא הפרשה העשרים מבראשית, היא תצוה.

וידויק מהטעם גרשיים שמעל המילה וְאֵתָּה. שכביכול נִגְרַשְׁתָּ מפרשה זו על פי מה שאתה בעצמך צוית. כשגגה היוצאת מפי השליט. וכביכול כתיב וְאֵתָּה תְּצַוֶּה מִתְּנִי נָא מִסְפָּרָה - ד'.

ויש לעיין מדוע יכתוב משה על עצמו כביכול למחות את שמו על כל פנים מפרשת תצוה. ויש לומר שבזה עמד בנסיון הענוותנות, לא להזכר דווקא בפרשה שאהרון אחיו זוכה לכל היקר והתפארת בבגדי הכהונה, לו ולבניו.

לעומקו של מקרא תצוה

לומר לך לא תמיד ממש, אלא כל לילה ולילה גם נקרא תמיד. ואשר על כן תמצא המילה לילה חבויה במלים אליך להעלות. עד כאן שיטתו של רש"י.

ולשיטת הרמב"ן, יש לומר דלית מילתא דלא רמיזא באורייתא, ולכן יש ליתן את הדעת היכן שיטת הרמב"ן רמוזה.

ויש לומר ששיטתו של הרמב"ן נרמזת בגימטריה של נ"ר מערב"י העולה בחשבון של המילה תמי"ד. כיצד: נ"ר מערב"י בגימטריה קטנה היינו 5.

תמי"ד בגימטריה קטנה 5 עם הכולל.

לומר לך, דאפילו ביום נמי מדליק נר מערבי לפי שהוא תמיד לעולם. ועוד, ירמזון המלים גר תמיד לקרבן התמיד, בדרך של גזירה שוה, תמיד-תמיד. וכדלקמן (כט, מא-מב) לְרִיחַ נִיחַח אִשָּׁה לֵה' עֹלֶת תְּמִיד.

וכשם שנאמר בעלת התמיד לְרִיחַ נִיחַח, ופירש רש"י נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני, כן העלאת

ידות. תפרקם ותרכיבם מחדש ובבסיסן יגעו זו בזו, והרי ש'. אם כן נמצא משה רמוז במילה אתה. לכן אמר וְאֵתָּה תְצַנֶּה.

ובאשר לא יתן רב חסד ואמת להיות נביאו נאמן ביתו מחוי מספרו, על כן בפר' תצוה אף על גב שהעלים שמו, רָמְזוּ כִּבְר בַתְּחִילָתוֹ.

לְהַעֲלֹת גַּר תְּמִיד. פירש רש"י, כל לילה ולילה קרוי תמיד. כלומר בדעת רש"י שהעלאת הנר אינו תדיר, אלא רק בלילות.

והרמב"ן השיג עליו באמרו ומדרש רבותינו אינו כך, אלא שיהא נר מערבי דולק תדיר, דאפילו ביום נמי מדליק נר מערבי לפי שהוא תמיד לעולם.

ונרמזת שיטת רש"י בטעמים, שכן לְהַעֲלֹת גַּר מוטעם במירכא טיפחא, וטיפחא היא כעין הפסקה קלה, ואינו בהכרח מחובר עם המילה שלאחריו, שהיא תמיד, ולכן נקרא גר, תמיד.

לעומקו של מקרא תצוה

לעומתה דרגת הו"א, היא דרגה עליונה של שם אה"ה אשר אה"ה, והיא כנגד ג' ברכות אחרונות בתפילת שמונה עשרה, והיא בסוד ה' הוא האלקים והיא בספירת הכתר העליון, בדרגת הרחמים העליונים.

ובתווך, מוצב הסולם המקשר את כל הספירות, ומעלה את כל הכוחות כולם לעילא, היא דרגת את"ה, שהוא כינוי לשם הוי"ה, והיא כנגד י"ג ברכות אמצעיות שבשמונה עשרה, והיא בסוד אֲתָה החלוקה להראות את עֶבְדְּךָ וגו' [ואתחנן, ג, כד]. והיא בספירת התפארת, שבה כלולים כל הכוחות וכל הספירות כולם.

ואשר על כן בכינוי קדוש זה מתחילות הברכות האמצעיות, **אתה** חונן וכו'. ובימים טובים **אתה** בחרתנו, ובערבית של שבת **אתה** קדשת.

ובזה ינתן טעם מדוע תפילת עמידה של שבת קדש בשחרית, שונה מהשאר, שהיא היחידה שאינה פותחת במילה **אתה**, אלא **ישמח משה** במתנת חלקו וכו'.

הנרות, כְּאֶמְרוּ, הן נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני.

ועל דרך הצתה, הרי הם ר"ת נִרְ:

נחת רוח, נעשה רצוני.
וכְּאֶמְרוּ, הנר העולה תמיד, הוא נחת רוח לפני, כעולת התמיד.

ועל דרך הסוד, תִּדְרָשׁ פרשת הנרות על מעלת התפילה, ועל ג' הדרגות אני אתה הוא של הופעת ה' דרך הספירות הק', וכמובא בשערי אורה לר' יוסף ג'יקיטאלי.

וכן מובא שם (בשער חמישי) שדרגת אנ"י, היא דרגה של שם אדנות, והיא כנגד ג' ברכות ראשונות בתפילת שמונה עשרה. והיא בסוד אני ה' אלקיכם. והיא בספירת המלכות בדרגת השגחת ה' בעולם. ורמוזה בפסוק הפותח את התפילה: [תהלים נא, יז] **אֲדֹנָי שְׁפֹתַי תִּפְתָּח וגו'.** קרי ביה: **אדני.**

לעומקו של מקרא תצוה

ועוד יש לומר לעומקו של מקרא, שתרמוז הפרשה לדרך לימוד התורה, וכפי שאמרו כל מה שעתידי תלמיד ותיק לחדש לפני רבו נאמר הלכה למשה מסיני. וזה רמוז בפירוש רש"י ויקרא כד, ב' פר' אמור. ואתה סופך לצוות את-בני ישראל על כך. בפשט הדברים, מה שנאמר ואתה

באשר המילה משה תורה על המילה אתה. כדכתיב בפרשתנו ואתה תצוה. ואתה היינו משה. ומשה היינו אתה. כדכתיב פה אל פה אדבר בו.

וזה אשר נאמר כאן ואתה תצוה. שנתן לו הקב"ה למשה כביכול את לבושו ואת כינויו להקרא את"ה. ואמר באות ו' ואתה תצוה, שהאות ו' היא מורה על התפארת שסימנה ו' משם השם. והיא כסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. וכוללת כל הכוחות כולם. והיא מעלה את התפילה כשלהבת העולה מאליה, מאדני ההוי"ה אל רום מעלת החולם הנקסף, שם אהיה לעת נאסף. [שם מקום איסוף הנשמות לעת פקודה].

וכאמרו:

מאדני הונו"ה לה אקמיה.

והוא כציור הספירות:

לעומקו של מקרא תצוה

כרותה, שכל הלומד בבית המדרש לא
במהרה הוא שוכח.

מוֹעֵד° שתהיה תמיד מזומן ללימוד
וקובע עתים לתורה.
מִחוּץ לַפְּרִיָּקָת שגם בלכתך בדרך
והוא מחוץ לפרכת כמחוץ לכתלי בית
המדרש תקיים לימודך.

אֲשֶׁר עַל-הָעֵלֹת כי על כך העידות
לפני בורא עולם נעשה ונשמע.

יַעֲרֹף אֱתוֹ את הלימוד **אֶהְרֹן וּבָנָיו**
ככתוב ושננתם לבניך **מֵעַרְב עַד-בְּקָר**
ככתוב בשכבך ובקומך. **לִפְנֵי ה'** וכפי
שאמרו בברכות גם יחיד שלומד
שכינה **כַּנְגָדוּ**.

חֲקֵת שכל לימודך יהיה מתוך ידיעה
שחוקה חקקתי גזירה גזרתי, חקת
עוֹלָם כי לימודך זה הוא המעמיד את
העולם כפי שדרשו יום הששי הוא יום
קבלת תורה שבזכותו ברא הקב"ה
שמים וארץ.

לְדַרְתֶּם שזו התורה לא תהא מוחלפת.
ו**כְּתוּב לְדַרְתֶּם** ללא ווי"ם, **וְתִקְרָא דָר-**
תֶּם, לומר שהתמדת הלימוד קבלנו

תִּצְנֶה הכוונה מה שסופך לצוות על
המנורה ועבודתה בפרשת אמור.

וּלְעוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא יכוון בזה
כאומר לְמֹשֶׁה, **וְאַתָּה תִּצְנֶה**, שסופך
לצוות את התלמיד הוטיק היושב
ודורש לפני רבו, שיחדש לפני רבו מה
שנאמר לך הלכה מסיני.
ולכן אמר:

וְיִקְחֻ אֱלֵיךָ, כנאמר כי לקח טוב
נתתי לכם. **אֵלֶיךָ**, כהמשך הפסוק
תורתי אל תעזובו, שתמיד יהיו
קשורים ואחוזים בנותן התורה
וּבְמֹשֶׁה עַבְדוֹ. שִׁמֹּן זַיִת זָךְ, שתהיה
תורתך זכה וטהורה ועולה על כל
החכמות כשמן הזה הצף על פני כל
המשקים, ככתוב **וְאַתָּה עֹלִית עַל-כָּלֵנָה**.
כְּתִית, כפי שאמרו על הפסוק הסכת
ושמע ישראל, (ברכות סג:) **כִּתְתוּ**
עַצְמְכֶם עַל דְּבַרֵי תוֹרָה, ואז תהיה
תורתכם **לְמֵאֹר**, **לְהַעֲלֹת נֵר** את אש
התורה שתהיה השלהבת עולה מאליה.

תְּמִיד. שרק בהתמדה תהא השלהבת
עולה מאליה.

בְּאֵהֶל מוֹעֵד° הוא בית המדרש כמובא
בש"ע (יו"ד סי' רמו סע' כב) ברית

לעומקו של מקרא תצוה

בהתנדב העם אין הם מתנדבים דווקא כסדר הזה. ומה ראתה התורה להדגיש סדר זה בכל עניני פרשת המשכן. וְאֵת הַתְּכֵלֶת וְאֵת הָאֲרָגָמֹן וְאֵת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֵת הַשֵּׁשׁ.

ועל דרך הפשט יש לומר, נתן הפסוק עדיפות וקדימה לַחֲשׂוֹב לַהֲיִיתׁ קוֹדֵם. הַזֶּהב יקר מכל, לכן יהיה בראש. אחריו הַתְּכֵלֶת, הָאֲרָגָמֹן ותולעת השני שהם צמר מן הבהמה, ולבסוף הַשֵּׁשׁ הוא הפשתן, שהוא מן הצומח.

אך עדין יש ליתן את הדעת מדוע תכלת וארגמן ותולעת שני הם בסדר הזה, הרי לכאורה כולן שוין לטובה שהם כולם צמר. אלא שצבוע בצבעים שונים.

ובשימת לב יש לומר, כי חשיבותם הוא לפי תכלית שימושן, ושמותם:

הַתְּכֵלֶת,

מלשון תכלית הבריאה. דתניא [סוטה יז.] הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: מֵה נִשְׁתַּנְּה תְּכֵלֶת מִכָּל מִינֵי צְבָעוֹנִין. מִפְּנֵי שֶׁהַתְּכֵלֶת דּוֹמָה לַיָּם וְיָם דּוֹמָה לְרַקִּיעַ וְרַקִּיעַ דּוֹמָה לְכַסָּא הַקְּבוֹד, שְׁנֵאמַר: (שמות כד) וַיֵּרְאוּ

מִתָּמָּה הַדָּר בַּאֵהָל, וְהוּא יַעֲקֹב אֲבִינוּ אִישׁ ת"ם.

מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מֵאֵת ר"ת מה אהבתי תורתך. שעל ידי לימוד מאהבה, ממשיכים אמ"ת ליעקב וחס"ד לאברהם, לקיים בזה תּוֹרַת אֲמַת הַיָּתֵה בְּפִיהוּ (מלאכי א, ו') וְתּוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה (משלי לא, כו').

וכן אמרו (ברכות ה:): כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים מוחלין לו על כל עוונותיו, ומובא בזה"ק וישלח קס"א אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה בָּהֶם, וְנָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֲמַת, וכו'. פי כל מי שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁף עָלָיו חַיִּים עָלְיוֹנִים, וּמְבִיאֵם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

והיא הנתינת שמן זית זך למאור למנורה העליונה.

וְהֵם יִקְחוּ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַתְּכֵלֶת וְאֶת-הָאֲרָגָמֹן וְאֶת-תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת-הַשֵּׁשׁ (כח, ה')

יש ליתן את הדעת בסדר הדברים שקבלו חכמי לב מן המתנדבים. שהרי

לעומקו של מקרא תצוה

בשם רבים שהוא מין מְשִׁי הנעשה ע"י תולעת.

ומובא בזה"ק [תרומה קל"ח עמ'ב'], תולעת שְׁנִי תָרִין גְּוֹנִין פְּחָדָא, דִּימִינָא וּשְׁמָאֲלָא, חִינֵר וְסוּמָקָא.

ולעומקו של מקרא, יובן מכאן שמו של הצבע תולעת שְׁנִי:

שְׁנִי מלשון שְׁנִי. שְׁנִי גוונים כאמור, אדום ולבן, הכלולים זה בזה, והם יוצרים אדום חלש, וכדברי הרמב"ן לעיל.

ועוד נראה לומר שנקרא תולעת שְׁנִי, מלשון תולה-עת, עת שְׁנִי הגוונים תולים בבגד באותה הַעֵת יחדיו, כנ"ל, ולא שְׁנִי מיני גוונים שונים באותו בגד, אדום מכאן ולבן מכאן. אלא שניהם כאחד, כמאמר הזה"ק כלולים זה בזה.

ועל פי הסוד כוונתו להסד וגבורה שהם לבן ואדום וכלולים זה בזה כחסד וגבורה שכלולים במידת התפארת. ומידת התפארת היא מידתו

את אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבַנַּת הַסְּפִיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטָהֵר. וּכְתִיב: (יחזקאל א) כְּמִרְאֵה אֶבֶן סְפִיר דְמוֹת כְּסֵא.

ופירש רש"י שם: ובא ללמדנו שכל המקיים מצות ציצית כאלו מקבל פני שכינה.

ואשר על כן יובן מקום התכלת בראשונה ממיני הצמר.

הַאֲרָגְמָן,

הוא הַשְּׁנִי במיני הצמר, והוא אדום חזק יותר מן התולעת שְׁנִי, [הרמב"ן במדבר ד, ז'] וכל מיני גוונים נראים בו, [הזה"ק ויצא קסה],

ולעומקו של מקרא נראה לומר שלכן נקרא ארגמן. כמין נוטריקון בסדר הפוך: מיני גוונים נראים.

תולעת שְׁנִי,

הוא השלישי במיני הצמר, וצבעו אדום פחות חזק מארגמן, [הרמב"ן לעיל], ור' אברהם אבן עזרא מביא

לעומקו של מקרא תצוה

ותולעת שני הוא המיזוג בין החסד והגבורה, בין הלבן והאדום שהוא התפארת והוא כנגד יעקב.

והם הג' עולמות אצילות בריאה יצירה. תכלת כנגד אצילות, ארגמן כנגד הבריאה, ותולעת שני כנגד היצירה.

וכדי להשלים ד' עולמות אבי"ע, נאמר כאן וְאֵת הַשֵּׁשׁ. שהשש הוא הפשתן, הוא כנגד עולם העשייה.

וְאֵת הַשֵּׁשׁ. הוא הפשתן בצבע לבן. ועשוי מן הצומח ויש בו יותר עשייה ע"י אדם מאשר הצמר שהוא יותר בידי שמים, שהצמר בא מעולם היצירה, מן הבהמה, והוא כמות שהוא, רק צריך ליבון וניפוץ וכו', והפשתן לעומתו, בא מן הצומח וצריך להיות עשוי בידי אדם. ולכן הוא כנגד עולם העשייה.

ובדרך הרמז, שמו יעיד עליו שנקרא שש כנגד ששה ימים של עשייה.

של יעקב הכלול מחסד של אברהם וגבורה של יצחק. וביעקב נאמר (ישעיה מא, יד): אֵל תִּיָּרָאִי תוֹלַעַת יַעֲקֹב. ומדוע נקרא שמו של יעקב כתולעת, שהיה משים עצמו בענווה כתולעת.

ואשר על כן, על כל הנ"ל יֵאָמֵר על פי הרמז והסוד, כי אלו ג' מינים, תכלת וארגמן ותולעת שני הם כנגד אברהם יצחק ויעקב.

תכלת כנגד אברהם שהוא תכלית בריאת העולם ככתוב [בראשית ב, ד'] אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָה, וכבעל הטורים שם בְּהַבְרָאָה אותיות באברהם שבזכות אברהם נבראו שמים וארץ. ותכלית העולם הוא עולם חסד יבנה. והוא כנגד אברהם שהוא עמוד החסד.

ארגמן כנגד יצחק שהוא גבורה כצבע האדום שבא מן הגבורה, ואשר על כן נאמר על יצחק שאהב את עשו, כי עשו הוא אדום.

לעומקו של מקרא תצוה

ל"זה ה' קיווינו לו", "זה הוא בוראנו", גבוה מעל גבוה.

ועל דרך הסוד, המילה **וְהָם** תרמוז על **שם קדש מע"ב שמות**, [לפי השיטה השלישית במובא בגליון לפ' בשלח]. הוא המלאך הממונה לסייע להם להביא נדבתם בזריזות הראויה, על פי סדר השתלשלות הבריאה. ואשר על כן יוטעם **וְהָם בטעם פשטא**, ליתן להם תוקף להתפשט השפעתם בעולמות.

וְאֵת-בְּנֵי תִקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתֶּם כְּתָנֹת
(כט, ח').

תִּקְרִיב כתרגומו **תִּקְרַב**.

ולעומקו של מקרא, **כאן רמז** על הקרבתם ועל מיתתם של נדב ואביהוא בני אהרון שנאמר במיתתם **וַיִּשְׂאֵם בְּכִתְנֹתָם** (ויקרא, שמיני, פרק י' פס' ה'). **ואשר על כן** פרט לך כאן הכתוב **וְהִלְבַּשְׁתֶּם כְּתָנֹת**.

וְעֲשִׂיתָ לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו כְּכֹהֵן כָּל
אֲשֶׁר-צִוִּיתִי אֹתְכֶם (כט, לה).

ועוד על דרך הצח, יעיד עליו שמו שהוא **לבן**, **לְשׂוֹתְתָן** מצבעיו. ומשום שתיקתו יורה על ענוותנותו, ולכן יהיה הוא נבחר **ללבושו של הכהן הגדול ביום הכפורים** בהכנסו לפני ולפנים.

ועוד על דרך הצח, מדוע נקרא **פשתן**, חלקהו לשתי תיבות פש-תן. בארמית: פֶּשׁוּ לִיה נְתִינָה. **לְשׂוֹתְתָן בּו הַנְּתִינָה**. שכל ג' העולמות אצילות בריאה יצירה, שופעות נתינה לעולם העשייה, ועולם העשייה מתברך מכל העולמות.

ואשר על כן צוה הבורא ית' לכלול במשכן ד' מינים אלו כדי להוריד שפע של ברכה לעולם העשייה.

ועוד על דרך הצח, אחרון אחרון חביב, שָׁמוּ הכתוב **בסוף הפסוק** באמרו **וְאֵת הַשֵּׁשׁ**, להורות על חשיבותו שכוללם יחד לכל העולמות.

ועל כולם הוא הזה"ב, שהוא כנגד אצילות דאצילות, כתר עליון, המרמז

לעומקו של מקרא תצוה

לו **פְּכָה**, ועל העץ אשר הכנת לו
יתלו **אַתְּכָה**.

ועל דרך הצח, מאי **אַתְּכָה**,
בוטריקון **אַתָּה תְּכָה**. או יאמר **אַתָּה**
תְּכָה. שכך כביכול אומרת השכינה
הקדושה להמן:

את כ"ה תברכו (את בני ישראל)
מידת הרחמים מן הדין **תְּנַכָּה**, ואותך
המן, אפילו מידת הרחמים **תְּכָה** גם
תְּכָה.

ועל דרך הרמז וצחצוה הלשון,
תכוון המילה **אַתְּכָה** לפסוק [דברים
לא, יט'] **וְעַתָּה כְּתָבוּ לָכֶם אֶת-הַשִּׁירָה**
הַזֹּאת וגו'. וכדברי הרמב"ם
[אהבה, הל' ס' תורה פ' שביעי] **כְּתָבוּ**
לָכֶם תּוֹרָה שְׁיִישׁ בָּהּ שִׁירָה זו.

וכן לדברי הרמב"ן [האזינו, שם]:
וְיִקְרָאָהּ שִׁירָה כי ישראל יאמרוה
תמיד בשיר ובזמרה, וכן נכתבה
כשירה כי השירים יכתבו בהם הפסק
במקומות הנעימה.

ולעומקו של מקרא יאמר, אשר על
כן תתנגן לאזן השומע לשוֹנָה העריבה
של התורה:

יש ליתן טעם בשינוי הלשון
מהרגיל. והרי היה לו לומר בפשטות
וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כְּכֹל אֲשֶׁר
צויתיה. מאי **פְּכָה** ומאי **אַתְּכָה**.

ויש לומר כי ירמזון אלין מליץ
לגאוותו של המן דסליק לרקיעיא,
ומתמן נחתה לתמא, עד אשר נשפּתה.

שאמר המן בלבו, למי יחפץ המלך
לעשות יקר יותר ממני, והעיד על
עצמו **פְּכָה** יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ
חָפֵץ בִּיקְרוֹ. והתכוון באמרו **הַמֶּלֶךְ**,
לאחשוּרוֹשׁ. אך חז"ל התכוונו
בדרשותיהם למלך מלכי המלכים,
הקב"ה.

וכביכול, כך אומרת רוח הקדש, אתה
המן אומר לאחשוּרוֹשׁ **פְּכָה** יַעֲשֶׂה
לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ,
והקב"ה אומר למשה **וְעָשִׂיתָ**
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּכָה כְּכֹל אֲשֶׁר-

צִוִּיתִי **אַתְּכָה**, ליתן לאהרן ולבניו כל
היקר והגדולה והתפארת וההוד, של
בגדי הכהונה. ובאשר אחשוּרוֹשׁ
לקחם ולבשם ובאת אתה המן ותמדת
לקחָתָם, באמרך **פְּכָה** להלבישם
אַתְּכָה, לכן אתה הוא שתאמר על
מרדכי אשר המלך חפץ ביקרו יַעֲשֶׂה

לעומקו של מקרא תצוה

שמלאין מצות כרמון וכו' על אחת
כמה וכמה.

ואשר על כן יש לומר שנס זה שהיה
במזבח הזהב שלא שלטה האש
בציפוי הזהב שעל גגו, היה בכוחו
להחזיק לכל הדורות, ומשום קדושתו
גנזוהו, שלא ישלטו בו זרים, כדי
להחזירו למקדש השלישי שיבנה
בב"א, להראות לכל באי עולם ואף
לפושעי ישראל עצמם את מקור
ניסם שעל ידי גגו, שלא שלטה בהם
אור הגיהנם.

ועשית מזבח מקטר קטרת וגו'
והנה לבתים לבדים לשאת אתו
בהמה. (ל, ד).

בהמה.

ובשימת לב, לעומקו של מקרא
נאמר בו לשון בהמה: אל תקרי
בהמה אלא בהמה.

שמזבח הקטרת מעלה את האדם
מדרגת בהמה לדרגת אדם, מאחר
שמכפר עליו. ולכן אמר לשאת אתו
סליחה וכפרה. לשאת לשון נשיאה
למעלה. אתו את האדם בהמה.
וכאומרו: שישאנו מדרגת בהמה
לדרגת אדם.

ועשית לאהרן ולבניו ככה,

ככל אשר-צויתי אתה.

ולקיים בזה את הפסוק ועמה כתבו
לכם את-השירה הזאת.

ועשית מזבח מקטר קטרת עצי
שטים תעשה אתו וגו' וצפית אתו
זהב טהור את-גגו וגו' ועשית לו
זר זהב סביב. (ל, א-ב-ג')

יש ליתן טעם מדוע נדחה ענין מזבח
הזהב לסוף מלאכת המשכן, לסוף
תצוה. ואוה"ח הק' רמז בזה לכך
ששלמה המלך גנזו למזבח הקטרת.

ועדין יש ליתן טעם מדוע גנזו, שהיה
יכול להשתמש בו בבית עולמים.

ושמא יש לומר לפי שלמד ק"ו
ממזבח הזהב וכפי שאמר ריש לקיש
(חגיגה כו.) אין אור של גיהנם
שולטת בפושעי ישראל קל וחומר
ממזבח הזהב מה מזבח הזהב שאין
עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים
אין האור שולטת בו, פושעי ישראל

לעומקו של מקרא תצוה

ולכן מדגיש רש"י **זה** היה לו גג, אבל **מזבח העולה לא היה לו גג**. ונצטוינו לעשות לגגו של מזבח הזהב - **זר זהב סביב**, כענין של ועשית מעקה לגגך, **פן יפול הנופל ממנו**.

ופירש"י שם שראוי הוא הנופל לנפול מששת ימי בראשית. לכן ועשית מעקה לגגך, **פן יפול הנופל ממנו**. ומעשו יצא אגג, ומאגג המן שראוי הוא לפול מששת ימי בראשית, לכן היה עשו דבק בגג, להיות לו למעקה, כדי שלא יפול המן האגגי ממנו.

ועל דרך הצח יאמר: וירום מאגג מלכו, (במדבר כד, ז'), שאע"פ שהרימו המלך להמן האגגי, ונשאו מעל כל השרים, לא עמד לו זר הזהב סביב להצילו, והתהפך לו מ"מעקה לגגך" ל: "העמלק גגך". וע"י כך נהפך פורינו לטובה להתקיים בנו ונהפוך הוא, ובמקום שלא תהיה אור של גיהנם שולטת בנו, לא רק ששלטה האש בעשו, אלא גם בצאצאיו הם המן ובניו וכל חבר מרעיו, ונתקיים בנו אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם.

וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת-גָּגוֹ וגו'
פירש רש"י אֶת-גָּגוֹ, זה היה לו גג אבל מזבח העולה לא היה לו גג.

ולעומקו של מקרא, על דרך הדרש הרמז והצח, יִדְרָשׁ לעניין פורים ולמחייית עמלק:

שְׁעָשׂוּ הרשע רצה להידמות למזבח הקטרת, המצופה זהב.

ובעוד שהציפוי למזבח היה אחוז בעץ ודבק בו וכחלק ממנו, וכצפייה עמוקה לגילוי שכינה, הרי כל מהותו של עשו להבדיל - הוא ציפוי חיצוני של זהב, ולא לשם שמים אלא כטלפים הללו שהן נראות כְּשֵׁרוֹת כלפי חוץ אך במהותו הוא כחזיר היער.

ומדוע היה עשו דבק דוקא בציפוי גגו של המזבח, שהיו נשיו של עשו מקטירות לע"ז ומזה היו עיני יצחק כהות, ורצה לחפות עליהן כביכול כצפוי המזבח, שלא יהיה אור של גיהנם שולט לא בו ולא בהן.

ולא עלה בידו, כי בְּמָכְרוֹ את בכורתו ליעקב יצא מכלל "בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל", ואפילו בגדר של פושעי ישראל לא יקרא.

לעומקו של מקרא תצוה

ימצא אצלך כל שמץ מנהו, מיצר הרע.

ועל דרך הצח, הטעם במלה **לֹא** [תִּשְׁכַּח] הוא בטפחא. **לֹא תִשְׁכַּח**. והטפחא היא מעין הפסקה קלה, ולא בהכרח מחוברת עם המילה שלאחריה.

ולכן יִדְרֹשׁ לעומקו של מקרא, אם לא תבערו לעמלק כליל, אז **תִּשְׁכַּח**, תמצאנהו בכ יותר ויותר.

או כלך לדרך זו, אם לֹא תתן לו מקום בעולמך, אז יתקיים בכ **תִּשְׁכַּח**. **תִּשְׁכַּח** ממנו, ותחתיו **תמצא יראת אלקים**. שנאמר בפרשת עמלק **וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים**.

וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים. פירש רש"י ולא ירא עמלק אלהים מלהרע לך.

ומובא בשפתי חכמים שדייק כן מאחר ו"עייף ויגע" הם תואר, כיצד היו ישראל, ואם ירא מתייחס לישראל כתואר היה צריך להיות מנוקד ב"שוא". כזה: ולא יֵרָא אלקים. ומאחר ונכתב בקמץ כפֶּעֶל, וְלֹא יֵרָא, בהכרח אינו מתייחס לתואר של ישראל אלא לעמלק שלא היה יֵרָא.

ואוה"ח הק' פירש ולא יֵרָא - ישראל, מתוך שהיה עייף ויגע, ולא

ואשר על כן יובן בדרך רמז מדוע נדחה מעשה מזבח הזהב עד סוף פרשת תצוה:

לרמוז שאין הכסא שלם ואין שם ה' שלם, עד שימחה שמו של עמלק בסוף יומיא, וכן תרגם יונתן בן עוזיאל, וישיצי יתהון לתלתי דריא: מדריא דעלמא דיו, ומדריא דמשיקא, ומדריא דעלמא דאתי.

לפרשת זכור

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עַמְלֶק בְּדָרוֹ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְגו' תִּמְחֶה אֶת-זְכַר עַמְלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח

(פרשת כי תצא כה, יז).

נעץ הכתוב תחילת פרשת כי תצא בסופה. כי עמלק הוא היצר הרע, והוא רצועת מרדות לישראל, ולא דברה התורה אלא כנגדו, והיא המלחמה התמידית של האדם מישראל להתגבר על עמלק.

לֹא תִשְׁכַּח. בארמית לא תמצא. מלחמתך תהיה מלחמת חרמה עד שלא

לעומקו של מקרא תצוה

שאינו ירא כאשר עושה יותר ממה שצוה.

ועל דרך הצה, ישלימו פירושיהם זא"ז, שעל כן תבוא הטיפחא: לומר שהיא כברכת יצחק לעשו: והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך. ופירושו כעין נוטריקון: תרי"ד - כאשר תראהו יורד ביראת שמים ופרקת עולו. שכאשר ישראל אינו ירא הרי עמלק רצועת מרדות. וכאשר עמלק אינו ירא, הרי תמחה את זכרו. ובכך משלימים פירושי רש"י ואוה"ח הק' זה את זה.

לענין מחית זכר עמלק

יש לשאול, הרי מצות הזכירה ומצות המחיה נראות כרתתי דסתר.

ועוד, לכאורה עדיף למחותו מעל השמים בשרשיו מאשר מתחת השמים, ששם רק ענפיו.

ועוד, הרי עמלק מעולם רצועת מרדות לישראל ביד ה', (כמובא במדרש רבה

היה בו כח לעמוד כנגד יצר הרע המסיטו מיראת אלהים.

ויש ליתן טעם מה הכריח את אוה"ח הק' לפרש כן שישראל הוא שלא היה ירא.

ושמא יש לומר משום טעם הטיפחא שבמילה ירא. שכן הטיפחא היא כעין הפסקה קלה, ועומדת קצת בפני עצמה. וכה יקרא: ואתה עיף ויגע ולא ירא.

ולעומקו של מקרא נראה לי שבדריהם על דרך המוסר, כאומרו: אם ימצא בך עמלק, "וְלֹא יָרָא" אישראל קאי. ואם לא ימצא בך עמלק, "וְלֹא יָרָא" אעמלק קאי. ובלי ראת אלקים אין לו קיום.

והוינן בה, לשיטת רש"י. מה היא ראת אלקים שהיה לכאורה ראוי לעמלק להיות, כדי לומר וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים.

ויש לומר, שיראת אלקים שלו, של עמלק, כביכול, לעשות רצונו ית' להיות רצועת מרדות לישראל.

והוא אינו יודע כי כאשר יעשה יותר מכפי שצוה, יקרא וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים. ואשר על כן יוטעם וְלֹא יָרָא, בטיפחא. להיות כפירש"י או כפי' אוה"ח הק',

לעומקו של מקרא תצוה

ולכן אמר הכתוב אַתְּ אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עֲמֶלֶק. וידויק על דרך הרמז, ע"י טעם הטיפחא, במילה לְךָ שהיא כעין הפסקה קלה. ולכן לא תהיה המילה לְךָ מחוברת עם עֲמֶלֶק שלאחריה אלא תדרש בפני עצמה. אַתְּ אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עֲמֶלֶק. אל תקרי אשר עשה לך, אלא אשר עשית אתה לך, לעצמך, שהבאת עליך את עמלק.

ואשר על כן כתוב אחד אומר תמחה, שזה בידניו להכניע את יצרנו בעוה"ז, וכתוב אחד אומר אמחה, לעתיד לבא כדרש רבי יהודה (סוכה, נב). לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים וכו', והיינו מחה אמחה מכח של תמחה.

וזה שבירך יצחק אבינו את עשו אבי אביו של עמלק, (וישלח, כז, מ') וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּרְיֵד וּפְרַקְתָּ עָלָיו מֵעַל צְוֹאֲרָתְךָ. ומובא בזוה"ק (וישלח קע"א עמ"א) דְּהָא בְּגִין דְּיִתְבַר חֵילָא דְּאוּרִייתָא אֲזִיל וְאַתְּמַקֵּי עֲשׂוֹ. כאשר ישבר כח התורה ילך ויגבר עשו, הוא עמלק. וכמדרש תנחומא (שמות, יז, ח') וַיְבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל

במדבר חקת פרשה יט), והיאך יצוה למחותה. ועוד, מהו שנאמר זכור את אשר עשה לך עמלק. המילה לך נראית כמיותרת. ועוד, אם המצוה עלינו למחות מהו שכתוב כִּי-מָחָה אֶמְחָה אֶת-זֵכְרֵךְ עֲמֶלֶק (שמות יז, יד) שהכתיב הקב"ה כביכול על עצמו.

והנראה לומר תשובה אחת לכל השאלות. שעיקר מצות מחית עמלק היא למחות את העמלק אשר בתוכנו, ומחיה זו יש לזכור בכל עת ובכל שעה, כפי שאמר ר' לוי בר חמא אמר ר"ש בן לקיש (ברכות ה.). לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנא' (תהילים ז-ה) רגזו ואל תחטאו וכו'.

ובהכניע האדם את יצרו הרע, ממילא אין צורך בעמלק כרצועת מרדות לישראל ביד ה', וממילא בזה מכניעים את עמלק בשרשו, וכפי שאמר ר' יוחנן משום רבי יוסי (ברכות ז.). טובה מרדות אחת בלבד של אדם יותר מכמה מלקיות וריש לקיש אמר יותר ממאה מלקיות.

לעומקו של מקרא תצוה

כעין הפסקה קלה, ואינה מחוברת לגמרי עם המילה שלאחריה. וניתנת להדרש בפני עצמה.

לומר לך שאם לא תשכח את רצועת העמלק, יתקיים בך האמור בשירת האזינו **פי לא תשכח מפי וְרָעוּ**. ופירש רש"י (דברים לא, כב') הרי זו הבטחה לישראל שאין תורה משתכחת מזרעם לגמרי. והא בהא תליא, שהם כשני צדדים של אותה המטבע. כשמתקיים זה לא מתקיים זה. ואם ח"ו מתקיים בהם **לא**, שאינם עוסקים בתורה, אז **תשכח**. מלשון ארמית **תשכח ותמצא** את עמלק.

ועוד על דרך הסוד, נאמר תמחה את-זכר עמלק, בצירה. ונאמר תמחה את-זכר עמלק, בסגול. ומובא בספ' הק' שצירה הוא ניקוד ספירת הבינה, שהיא במידת הדין. והניקוד סגול הוא מספירת החסד, במידת החסד והרחמים.

ואשר על כן, כאשר מקיימים תמחה את זכר עמלק, בשני האופנים של הניקוד, מקיימים בזה דין לעמלק חסד ורחמים לישראל.

בְּרַפְיָדָם. מהו רַפְיָדָם, שְׂרָפוּ יְדֵיהֶן מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת.

ועל דרך הצח, תובן המילה תריד בנוטריקון תראהו יורד, וכן תורה רפו ידיך.

ומה שנאמר במדרש רבה כדלעיל, שמעולם עמלק רצועת מרדות לישראל, רצועה היא מאותיות יצרהר"ע. ושרשה למעלה מן השמים, ומקורה בבריאת העולם שבו נאמר "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין". ולכן לא ימחה עמלק מעל השמים, אלא ע"י הכנעת היצ"הרע, שאז תפסק הרצועה"ה.

ואשר על כל הנ"ל יובן הפשט של תמחה את זכר עמלק. תמחה את הסיבה לזכרוננו של עמלק.

וזה שאמר המן, (ג, ח) וַיֹּאמֶר הָמָן לְמֶלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְוֹשׁ יִשְׁנֹו עִם-אֶחָד וּגו'. ודרשו בו יִשְׁנֹו מן המצוות. וכאמרו, כשישנים מהמצוות הרצועה מתעוררת, וכשמתעוררים, הרצועה נעצרת.

ועל דרך הצח, נאמר לא תשכח בטיפחא תחת המילה לא. לומר שהיא

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

